

MAICA PURUREA FECIOARĂ

Creștinismul este prin excelență religia formulărilor contradictorii, a enunțurilor aparent paradoxale și de neconciliat, dar care se dovedesc în realitate a fi cele mai inspirate și mai rigurose exacte expresii pentru a reda modul în care realitatea divină se întrepătrunde cu cea umană, a felului în care spiritualul se îmbină cu materialul.

Isus Hristos este în același timp Fiul lui Dumnezeu dar și Fiul omului, totul subzistând într-o unică și irepetabilă Persoană în care divinul s-a înveșmântat desăvârșit în umanitate, s-a înomenit, după o formă consacrată în teologia ortodoxă, fără a-și ști bi însă în vreun fel măreția sau demnitatea divină, și în care omenscul a fost îndumnezeit la maxim, fără a-l împietri sau dizloca din marginile sale.

După fericita expresie a Bisericii Ortodoxe, Fecioara Maria este „mireasă cu totul fără de prihană” sau cum o cinstește evlavia populară, sintetizând întreaga teologie despre persoana și rolul ei în iconomia mântuirii omului omenesc „Maică pururea-fecioară”.

Fecioria și maternitatea sunt cele două stări prin care se definește femeia în tot ceea ce are ea mai specific, și prin care se apropie cel mai mult de Dumnezeu.

Prin feciorie, femeia reflectă ceva din sfințenia divină, atât prin neprihana trupului, cât mai ales prin curăția sufletească. Aceste calități le găsim întrupate în chip desăvârșit în persoana Sf. Fecioare Maria. Ea reprezintă gradul cel mai înalt de sfințenie până la care a putut ajunge vreodată o ființă omenescă, aceasta făcând-o într-un tot vrednic de alegerea divină „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei!” (Lc. 1,28).

Fecioara Maria a fost aleasă din veșnicie de Dumnezeu spre a-i fi mireasă de taină: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vom chema numele lui Emanuel, ceea ce se tâlcuiește „Cu noi este Dumnezeu” (Is. 7, 14). De mică, ea a fost hărăzită lui Dumnezeu, crescută sub oblăduirea Templului Sfânt, fără să fi cunoscut păcatul personal. Ea avea să fie poartă prin care Fiul lui Dumnezeu va intra în lume și în istorie „prin Maria, Logosul a atins materialitatea acestei lumi și a făcut posibilă îndumnezeirea întregii ființe umane, adică a trupului și a sufletului” (Sf. Chiril al Alexandriei), poartă care va rămăe în vechi nedeschisă și nestirbită, pentru că însuși focul Duhului Sfânt a zămislit în ea: „Poarta aceasta va rămăne închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă” (Iez. 44, 2).

Pururea-fecioria Maicii Domnului a constituit una din preocupările majore ale tuturor Sf. Părinți, fiecare în stilul său specific, argumentând că aceasta a fost o stare reală, evidențind importanța pe care o are acest fapt pentru însăși mântuirea noastră „nașterea feciorenică este sim-

bolul renașterii noastre duhovnicești și condiția dumnezeirii Mântuitorului. Această naștere feciorenică nu anulează întru nimic maternitatea umană a Mariei” (Tertulian), și tot același apologet al creștinătății timpurii, demonstra cu argumente ținând de sfera celei mai simple logici, deci cu atât mai evidente și mai convingătoare, că pururea-fecioria Maicii Domnului este legată de însăși persoana Mântuitorului „Hristos se numește pe sine Fiul omului; Hristos nu putea să mintă dacă nu era cu adevărat Fiul Omului, și nu era Fiul al omului dacă nu se naștea dintr-un om, tată sau mamă. Dacă El are pe Dumnezeu drept Tată, nu poate să aibă (venind printre oameni) un om drept tată; prin urmare, El s-a născut dintr-o Fecioară”. Pentru Proclu, patriarh al Constantinopolului (+446), pururea-fecioria a fost posibilă datorită faptului că Cel născut din Fecioara Maria n-a fost un simplu om, deci născut după legile firești, ci Dumnezeu întrupat „Emanuel, ca om, trebuia să deschidă porțile firii, dar, ca Dumnezeu, El nu s-a atins de feciorie” (citată de Pr. I. G. Coman, „Și Cuvântul trup s-a făcut”, Ed. Mitr. Banatului, Timișoara, 1993, pag. 366).

Referindu-se la pururea-fecioria Maicii Domnului, Fericitul Augustin relevă faptul că a fost o stare de perpetuitate, el redând aceasta printr-o expresie specifică „virgo perpetua”. „Sf. Maria a fost și a rămas Fecioară de la zămislire până la maturitate, și după aceea, continuu” (op. cit. pag. 137).

De asemenea, Sf. Gherman, patr. Constantinopolului, vorbind într-o predică la Buna Vestire despre pururea-fecioria Maicii Domnului arată că e feciorie nu numai fizică, ci și duhovnicească, o feciorie sau o puritate integrală, a întregii sale ființe psihico-fizice, depășind-o pe aceea a îngerilor. Această puritate fiind generată de contactul direct cu Dumnezeu, care se întrupează din sângele ei, El fiind puritatea absolută. (Citată de Pr. D. Fecioru, Un nou gen de predică, Buc., 1946, pag. 14), iar unul dintre cei mai înzestrați imnografi ai Ortodoxiei o numea „chip nescris al fecioriei” (Andrei Critearul).

Dacă în persoana Fecioarei Maria s-a întrupat chipul suprem al fecioriei prin tot ceea ce a ea mai frumos: curăția sufletească, neprihana trupului, credințioșia în Dumnezeu și ascultarea desăvârșită față de El, ea este în același timp și modelul desăvârșit al Mamei, căci nici o altă femeie nu s-a făcut pe sine pildă de credință și de dragoste față de Fiul său, așa cum s-a făcut ea. Sf. Evanghelii o numesc pe Fecioara Maria „Mama lui Isus Hristos” (Mt. 1,18), „Maica Domnului” (Lc. 1,43), „Mama lui Isus” (In. 2,1). Domnul Isus însuși este numit „Fiul Mariei” (Mc. 6,3), prin toate acestea confirmându-se faptul că ea a fost cu adevărat Mama după trup a Mântuitorului nostru Isus

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. N. GANE

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

— la 20 de ani de la trecerea sa la cele veșnice —

Se împlinesc în acest an, mai precis la 26 martie, 20 de ani de când, încercat de ani și de vrednicii sufletuștii, a trecut dincolo în zările veșniciei, după o viață întreagă închinată slujirii Bisericii lui Hristos și poporului celui binecredincios cel ce a fost cel de al treilea patriarh al României, patriarhul de piosă amintire Justinian Marina.

Au trecut de atunci 20 de ani și cu cât timpul ce trece face să se aștearnă colbul uitării peste cele trecute, cu atât mai mult chipul luminat al patriarhului Justinian revine în actualitate și se impune ca o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din acest sfârșit de secol prin strădaniile sale în slujirea lui Hristos cât și prin viața sa pilduitoare pentru clerul și poporul său, ceea ce face din el cu adevărat un „patriarh al neamului”, o făclie luminoasă într-un trecut zbuciumat pentru Biserica și pentru neam, și o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de astăzi.

Pomenindu-i numele „iară și iară” ca într-o ectenie lină, nu facem altceva decât să rememorăm câteva aspecte din viața și activitatea sa și să creionăm câteva jaloane care au caracterizat marea personalitate a patriarhului ce-și doarme somnul de veci în biserica rectitorită de el de la Seminarul Teologic „Radu Vodă” din București.

Cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române s-a născut la 22 februarie 1901 în satul Suiștii din Jud. Vâlcea, într-o familie de țărani care i-au sădit în suflet, după cum mărturisea el „duhul unui creștinism autentic întemeiat pe faptele iubirii de Dumnezeu și de aproapele”.

Strămoșii săi dinspre mamă slujesc ca preoți de peste trei veacuri, altarului străbun, unii dintre ei fiind luptători pentru dreptatea poporului ca de pildă preotul Dumitrașcu din Dejei, spânzurat într-o zi de Paști în fața bisericii sale de către ienicerii turci, pentru că îndemnasse păstoriții săi la răscoală împotriva turcilor cotorpitori.

Viitorul patriarh, tânărul Ioan Marina, cum se numea din botez, a urmat școala primară în satul natal, apoi în 1914 se înscrie la Seminarul Teologic Sf. Nicolae din Râmnicu Vâlcea, unde s-a remarcat ca un elev eminent, însușindu-și o bogată și serioasă pregătire teologică și bisericească.

Obținând la terminarea seminarului și diploma de învățător la numai 22 de ani și-a început lucrarea de dascăl în mijlocul sâtenilor săi ca învățător mai întâi în satul Olteanca (Jud. Vâlcea) și apoi după un an la școala din Băbeni, același județ.

La 14 octombrie 1924, de praznicul Cuv. Paraschiva, a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Băbeni, unde va păstori ca paroh vreme de 8 ani.

A urmat apoi cursurile Facultății de Teologie din București, iar în 1932 a fost detașat ca preot la Catedrala Episcopală din Rm. Vâlcea fiind numit și profesor și director al Seminarului Sf. Nicolae, al cărui elev fusese cu ani în urmă.

Un an mai târziu în 1933 a fost transferat la biserica Sf. Gheorghe din același oraș unde a ostenit „cu timp și fără timp” vreme de 12 ani.

A fost ales președinte al Asociației preoților din Oltenia remarcându-se apoi în anii viitori ca un element activ în activitatea pastoral-misionară în ciuda greutăților prin care trecea țara în acele vremuri. Între timp rămăne văduv prin decesul soției sale Lucreția. Dar Dumnezeu rănduiește celor ce-l iubesc pe el toate cele spre folos și spre mântuire.

În martie 1945 a fost ales vicar ad-tiv, la Mitropolia din Iași, pentru ca peste câteva luni la propunerea mitropolitului cărturar Irineu Mihălcescu să fie ridicat la treapta de arhieru cu titlul de „Vasluianul”. La 11 august 1945 a fost tuns în monahism la Mănăstirea Cetățuia de lângă Iași primind numele de Justinian iar a doua zi 12 august a fost hirotonit într-un arhieru în Catedrala Mitropolitană din Iași.

S-a remarcat printr-o susținută activitate filantropică mai ales că erau anii grei de după încheierea celui de al doilea război mondial iar țara în general și Moldova în special trecea prin situații dramatice. A ajutat orfanii, văduve de război, oamenii fără de adăpost, așa încât s-a făcut un adevărat părinte al săracilor, cum îl numea un contemporan al său.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Drd. VISARION BALȚAT

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

I. Pregătirea aperceptivă

Ce ne îndeamnă porunca întâia bisericească? (Să participăm cu regularitate la Sfânta Liturghie). Ce este Sfânta Liturghie? (Este slujba bisericească în cadrul căreia cinstitele daruri de pâine și vin aduse de credincioși, se prefac în Trupul și Sângele Domnului, spre împărtășirea lor).

II. Anunțarea temei

Aceasta se întâmplă prin jertfa și taina dumnezeieștii Euharistii, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Prima liturghie a săvârșit-o Mântuitorul la Cina cea de Taină, în Joia Sfințelor Palmi, când a instituit Sfânta Euharistie, ca o jertfă de mulțumire adusă lui Dumnezeu Tatăl prin prefacerea pâinii și vinului în Cinstitul Trup și Sânge al Său, împărtășind-o Sfinților Apostoli ca un nou legământ, spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu și spre comuniunea dintre ei (Matei 26,26—28). Și a lăsat Domnul cu poruncă Sfinților Apostoli să repete până la sărșitul veacurilor, prefacerea pâinii și vinului în Sfântul Trup și Sânge, într-o amintirea Sa (Luca 22, 19).

Desigur această prefacere este o taină adâncă și plină de strălucire întrecând puterea noastră de înțelegere. O putem simți doar prin credință și o putem face vie și lucrătoare în viața noastră prin împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Domnului, când intrăm în comuniune cu El, asemenea viței cu mlădița, după însăși cuvintele Sale (Ioan 15, 1—9). De fapt, încă din timpul activității Sale, Domnul a anticipat această Sfântă Taină, spunându-le și atunci tot așa de deslușit: „Amin, amin grăiesc vouă: de nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi...” (Ioan 6, 53—58). Și neînțelegând adâncul tainei, mulți s-au smintit chiar și L-au părăsit (Ioan 6, 66). Le era prea greu să înțeleagă ceea ce mintea nu putea să pătrundă, iar credința nu le era luminată suficient... Nu le-a mai rămas decât să se întrebă cu mirare: „greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l asculte?” (Ioan 6, 60). De aceea, înțelegerea acestei Sfinte Taine și Jertfe este rezervată exclusiv credinței; ea este mereu minune descoperită de Dumnezeu și ofer-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. SORIN COSMA

SFANTUL GRIGORIE PALAMA — „Părintele teologiei moderne” —

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă a rânduit ca în duminica a doua din sfântul și marele post al Paștilor, să se facă pomenirea unuia dintre cei mai iluștri bărbați ai săi, de al cărui nume se leagă începuturile teologiei moderne. Mulți dintre marii teologi ai sec. XX, atât din spațiul răsăritean, cât și din cel apusean, îi sunt tributari acestui mare teolog și sfânt al Răzvitului ortodox.

Sf. Grigore Palama s-a născut în anul 1296 la Constantinopol, într-o familie de nobili, puternic impregnată de spiritualitatea ortodoxă. Se spune despre tatăl său că era un practicant asiduu al Rugăciunii lui Iisus și că, fiind membru al senatului, la un moment dat este interpelat de către împărat în timpul unei ședințe, dar din cauza cufundării sale în rugăciune, nu aude nimic. Împăratul, dându-și seama cât de prins era cu rugăciunea, l-a lăsat în pace. Într-o astfel de atmosferă spirituală s-a născut și a fost educat viitorul teolog și sfânt. Iși va face studiile, prăne mai întâi, la curtea împăratului Andronic al II-lea Paleologul, înțelegându-se temeinic în opera lui Aristotel. Nu va reuși să-și afle nici liniștea, și nici mulțumirea sufletească în opera Stagiritului, și nici nu va reuși să găsească răspuns la întrebările care îl bântuiau. După ce, o perioadă îi va frecventa pe câțiva dintre monahii din Constantinopol, va opta definitiv pentru calea monahismului. Se va iniția, cu aceeași temeinicie care-l caracteriza, în practica Rugăciunii lui Iisus, sub ascultarea și îndrumarea duhovnicească a viitorului mitropolit al Filadelfiei, Teolipt.

Pentru că dorea să sporească în desăvârșire, dorind mult mai mult decât îi putea oferi zgometoasa metropolă bizantină, decide să se retragă în singurătate, astfel că în 1316 pleacă la Athos, împreună cu trei frați ai săi, unde va petrece mai mulți ani, după care se va muta la sfintele așezăminte din Sinai. În 1326, când împlinea 30 de ani, este hirotonit preot la Tesalonic. În 1331, îl aflăm din nou la Athos, la mănăstirea Sf. Sava, unde va aprofunda temeinic teologia, devenind totodată și un practicant fervent al Rugăciunii lui Iisus.

În 1330 sosește la Constantinopol un grec originar din Calabria (Italia). Acesta, fire iscoditoare, incitat în parte și de călugării care se îndeletniceau cu practicarea Rugăciunii lui Iisus, dorește să-i cunoască mai îndeaproape, astfel că se decide să petreacă o vreme alături de el, întâi la Tesalonic, apoi la Constantinopol, în sihăstriile isihaste. Aici va descoperi Rugăciunea ini-

mă, prin care monahii pretindeau că pot ajunge la trăirea nemijlocită a lui Dumnezeu, ceea ce contravenea și contrasta profund cu informațiile și convingerile sale de filosof format în spiritul umanist și ateizant al Renașterii, care tocmai înmugurise în Occident.

În ce consta de fapt Rugăciunea lui Iisus? Printr-o concentrare interioară maximă și „adunarea minții în inimă”, se repeta neincetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoșul”, până când se ajungea la dobândirea isihiei (liniștea, pacea interioară), stare în care cel care reușea să o dobândească, putea să „vadă” slava lui Dumnezeu.

Contrariat de susținerile isihaiștilor, și nereușind să-și depășească nicicum prejudecățile sale raționaliste, Varlaam va sfârși prin a-i acuza pe isihaiști de mesalianism, cu alte cuvinte, pretind că vad esența dumnezeiască cu ochii trușești, vād deci, pe Dumnezeu însuși, ceea ce, din punctul lui de vedere, era o imposibilitate. Aceste grave acuze la adresa isihaiștilor, care porneau dintr-o falsă percepere, nu pot fi explicate decât datorită faptului că Varlaam nu-și putea depăși nicicum formația sa intelectualistă profană, și prin urmare îl vor transforma într-unul dintre cei mai redutabili acuzaători ai părinților isihaiști, găsindu-și chiar și susținători, mai ales din rândul membrilor aristocrației imperiale bizantine, stărnind un adevărat curent antiisihaișt. Învățătura lui Varlaam, sau mai degrabă susținerile sale, căci nici ne departe acestea nu erau fundamentate teologic, pot fi cuprinse în două propoziții:

1. Neacănd nici cea mai mică distincție între cunoașterea pozitivă, bazată exclusiv pe simțuri, și cunoașterea lui Dumnezeu, care trece dincolo de simțuri, el confunda de fapt planurile și noțiunile, considerând că orice cunoaștere, deci inclusiv cunoașterea divină, nu se poate baza decât pe ceea ce ne parvine prin intermediul simțurilor;

2. Mai susținea, în conformitate cu formația sa umanistă, că Dumnezeu fiind dincolo de orice experiență sensibilă, este incognoscibil, și prin urmare, orice cunoaștere a Sa nu poate să-i parvină omului decât într-un mod direct și mijlocit, aceasta realizându-se doar prin intermediul simțurilor;

Replica părinților isihaiști nu va pregeta să întârzie. Ea va veni prin cuvântul și pana celui (Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Lasă lacrimile mele

Lasă lacrimile mele, lasă-le să curgă Doamnă,
Pentru toți aceia care, Sfânt Numele Tău nu-l cheamă
Lasă ochii mei să ardă, lasă mâna să se frângă
Pentru toți aceia care, nu Te vor pe Tine Mamă.

Lasă-mi sufletul să-mi fie stors de orișce mireasmă
Veștejit să cadă, Maică, spre icoana Ta cea Sfântă,
Pentru toți aceia, care risipesc prea mult din daruri
Și izvorul Tău cu Haruri, Doamnă, nu-l binecuvăntă.

Lasă rana să-nflorească în genunchii mei Stăpână
Să stropesc cu sânge proaspăt leșpezile casei Tale
Pentru toți aceia care nu se pleacă Sfintei Slave
Și ntorcându-și fața aspră, trec alătura de cale.

Lasă-mă să-mi torn iubirea peste fața Ta cea Sfântă
Să Te'mpodobesc cu Slavă și cu rugăciuni către Tine
Pentru toți aceia care pangăresc cu vorbe amare
Și lovesc cu sfichiu de hulă peste chipul Tău curată.

Lasă-mă să ard în taină, ca o tainică făclie
Și să mă topesc în focul rugăciunii către Tine
Pentru toți aceia care Te înacă'n val de ură
Și de grijile vieții au uitat să se'nchine.

Lasă-mă să-mi dau viața, să ți-o pun în palme Ție
Și să mi se scurgă Doamnă, vloga ceas de ceas din vine
Pentru toți aceia care rădăciți de vraja vieții
Nu mai cată, Prea Curată, să se'nțoacă către Tine.

Dacă viața mea săracă, încă nu s'ajunge Sfântă
Lipsa lor a multor inimi, — cu iubirea s'o'mplinească
Tu trimite-mi Har din ceruri și cu mila Ta cea multă
Fă, ca biata mea iubire, golul lor să-l covârșescă.

Monahia TEODOSIA ZORICA LATCU

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

În urma retragerii mitropolitului Irineu, din motive de sănătate, a fost numit de către Patriarhul Nicodim ca locțiitor de mitropolit tânărul arhieru vicar Justinian Vasluiuanul.

La 19 noiembrie 1947, a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind înscăunat la 28 decembrie același an în Catedrala din Iași.

Dar la numai două luni, în 27 februarie 1948, octogenarul patriarh Nicodim trece la cele veșnice, astfel că mitropolitul Justinian Marina devine locțiitor de patriarh.

La 24 mai 1948, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe mitropolitul Justinian în scaunul vacant de arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat la 6 iunie 1948.

A devenit astfel cel de al treilea patriarh al României, după patriarhii Miron și Nicodim și a căutat în acele vremuri tulburi, când regimul totalitar comunist instalat la conducerea țării căuta cu tot dinadinsul să împlice Biserica și activitatea ei, să o scoată în afara societății, a căutat deci cele mai bune soluții pentru ca Biserica, clerul și credincioșii ei să-și poată desfășura activitatea potrivit tradiției ei milenare, canoanelor și normelor stabilite de sfinții părinți.

Într-o epocă de cruntă teroare, când „ciuma roșie” ajunsese la apogeu în fosta Uniune Sovietică, când în toate țările așa-zise „de democrație populară”, mii de biserici erau închise, altele dărâmate, mii de preoți, călugări, ierarhi și credincioși erau arestați și maltratați, patriarhul Justinian, prin tenacitatea și robustețea sa sufletească, a reușit să facă în așa fel încât să găsească un „modus vivendi” dintre biserică și noul stat comunist, în care Biserica e drept cu multe privațiuni, să-și poată face datoria.

Așa se face că în țara noastră prin strădania Patriarhului Justinian, și a altor ierarhi legați de Biserica neamului lor, n-a fost închisă nici o biserică, decât cele existente în instituții de stat, capele militare, capele din spitale sau din penitenciare etc., unde educația ateistă devenise obligatorie iar activitatea Bisericii fusese interzisă.

Din marile realizări ale patriarhului Justinian, amintim doar câteva: — în octombrie 1948, în primul an de activitate ca Patriarh al României, a fost săvârșit actul de Reîntregire a Bisericii românești din Transilvania, reparându-se pentru totdeauna samavolnicul act din 1698 — 1701, când o parte a românilor transilvăneni au fost rupți de la sânul Bisericii Mame.

În același an, vrednicul de amintire patriarhul Justinian a trecut la o nouă organizare și legislație bisericească, care a corespuns pe deplin învățăturilor dogmatice și canonicale ale Bisericii Ortodoxe în general și ale Bisericii Ortodoxe Române în special.

Sub atenta și îndrumare a fost întocmit Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, statut rămas în vigoare până astăzi, și care a avut la bază statutul șagunian.

Acest statut, precum și celelalte statute privitoare la învățământul teologic, la viața monahală etc., au fost semnate și aprobate la insistențele patriarhului Justinian și de către Conducerea Statului de atunci, în așa fel încât atunci când organele statului totalitarist din acea vreme vroiau să ia unele măsuri împotriva Bisericii, patriarhul le arăta întotdeauna Statutele, arătându-le faptul că și ei — adică puterea — le-au semnat.

A acordat o grijă deosebită învățământului teologic, care a revenit sub directă îndrumare a Bisericii. Într-o epocă în care în U.R.S.S.: — erau doar două Academii teologice și două seminarii, iar în alte țări comuniste învățământul teologic era aproape inexistent, Biserica noastră avea două Institute Teologice recunoscute prin prestigiul profesorilor săi și șase seminarii teologice.

Mii de preoți au absolvit cursurile seminariilor și ale celor două institute, aproape toți dintre ei ca bursieri ai Bisericii care într-o vreme atât de cruntă a avut grijă deosebită pentru formarea slujitorilor săi.

O grijă deosebită a fost arătată monumentelor istorice bisericești, care au fost în întregime restaurate, apoi tot sub îndrumarea directă a Patriarhului Justinian au fost restaurate sute de mănăstiri și biserici de pe tot cuprinsul Patriarhiei Române în timpul păstoririi sale s-au zidit din nou aproape o sută de biserici în toată țara.

Nu putem uita apoi grija Patriarhului Justinian pentru preoțimea Bisericii noastre, grijă concretizată prin strădania sa de a-i crea acesteia condiții satisfăcătoare de viață, prin înființarea Casei de Pensii și ajutoare a clerului, prin înființarea de case de odihnă pentru clerici și familiile acestora, precum și pentru clericii și călugării pensionari și bolnavi.

Literatura teologică și presa bisericească, cu toate obstrucțiile defunctului regim, a cunoscut o adevărată renaștere. S-au publicat numeroase cărți de teologie, manuale didactice, studii de specialitate, cărți de cult iar două dintre cele opt reviste teologice din vremea patriarhului Justinian și anume „Ortodoxia” și „Studii Teologice” au apărut la inițiativa lui.

Numeroși tineri teologi au fost trimiși la studii de specializare în alte țări prin grija patriarhului Justinian care s-a preocupat îndepărtat de formarea viitoarelor cadre ale Bisericii. Din rândul lor s-au recrutat mulți ierarhi și profesori de teologie care fac cinste astăzi Bisericii noastre.

O realizare deosebită a patriarhului Justinian a fost cu siguranță și canonizarea solemnă a unor sfinți de neam român și generalizarea cultului unor sfinți ale căror moaște se găsește în țara noastră, actual acesta din 1955 constituindu-se ca act de adâncă pietate ortodoxă ce a sporit prestigiul bisericii noastre în țară și peste hotarele ei.

Să amintim aici și noile relații în duh de credință și dragoste dintre cultele din țara noastră, „Ecumenismul local”, promovat tot la inițiativa patriarhului Justinian, precum și amplificarea și diversificarea relațiilor frățești dintre Biserica Ortodoxă Română și alte biserici creștine din lumea întreagă.

Din toate cele arătate până acum, reiese clar că patriarhul Justinian Marina în cei peste cincizeci de ani de slujire a Bisericii strămoșești ca preot, arhieru, și ca patriarh a dat dovadă permanentă de o răvnă cu adevărat apostolică în slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii Sale. Personalitatea sa a dominat și domină încă întreaga viață a Bisericii noastre, iar numele său s-a înscris pentru totdeauna în lungul șir al „dascălilor de cuget și simțire românească” și va fi pomenit cu pioșenie de generațiile de azi și cele viitoare ale slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române.

De la înălțimea celor 20 de ani de la trecerea sa în Biserica triumfătoare, chipul patriarhului neamului Justinian Marina apare majestuos și impunător călăuzind Biserica și pe credincioșii ei în chip nevăzut spre cârmuire împărăției lui Dumnezeu.

În vezi pomenirea lui!

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

(Urmare din pag. 1)

rită tuturor spre împărțirea într-o comuniune de dragoste, de pace și de unitate. Și tocmai pentru că mintea omului nu poate să o pătrundă, Apostolul se întreabă numai, fără a răspunde: „Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm nu este oare împărțirea cu Sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărțirea cu Trupul lui Hristos? Căci o pâine, un trup suntem cei mulți; căci toți ne împărțim dintr-o pâine” (I Corinteni 10, 16—17). Iar pentru a împlini porunca Domnului, primii Lui închinători „în toate zilele, așteptând cu un cuget în templu și frângând prin case pâinea, primeau hrană cu bucurie și cu bunătața inimii, laudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul” (Faptele Apostolorum 2, 46—47).

Fiind vorba de Trupul care se frânge și de Sângele Legii celei Noi care se varsă spre iertarea păcatelor, Taina Euharistiei este în același timp și Jertfa „Mielului lui Dumnezeu”. În ea este prezent Trupul și Sângele de pe Crucea Golgotei, dar într-o formă nesângeroasă, repetându-se însă „pentru mulți”, pentru toți cei ce doresc să se împărțesească de roadele iertării lui Dumnezeu prin jertfa de iubire a Fiului Său.

De aici vedem că materia Tainei o constituie Cinstitele Daruri care se vor preface în Trupul și Sângele Domnului; adică pâinea dospită din grâu curat și vinul din stru uri, așa cum acestea au fost la Cina cea de Taină.

Partea văzută a tainei o constituie pâinea dospită și vinul, iar partea nevăzută, transformarea sau prefacerea acestora în Sântul Trup al Domnului. Prefacerea are loc în cadrul Sfinței Liturghii, când, după cuvintele preotului: „Ale Tale dintru ale Tale...”, credincioșii înjunchează în semn de evlavie și cântă: „Pe tine Te laudăm...”, în care timp preotul rostește rugăciunea de chemare, a Sântului Duh, numită „Epicleză”, și în care cere, invocă prezența Sântului Duh pentru prefacerea pâinii și vinului în Trupul și Sângele Domnului.

Săvârșitorii acestei Sfințe Taine sunt episcopii și preoții. Am văzut că prima Liturghie sau prefacere a fost săvârșită de Mântuitorul la Cina cea de Taină. El

a poruncit apoi Sfinților Apostoli și nu altora, să iacă aceasta întru pomenirea Sa până la sârșitul veacurilor (Luca 22, 19).

Sfinții Apostoli ca „slujitori și iconomi ai a tuturor lui Dumnezeu” (I Corinteni 4, 1), au lăsat la rândul lor pe anumiți urmași ca să le continue această misiune. Aceștia sunt episcopii și preoții sfințiți de ei. Săvârșitorii Tainei sunt mijlocitori care aduc darurile spre sfințire și prefacere. Mântuitorul însuși — așa cum sună rugăciunea dinainte de ieșirea cu Darurile — este: „Cel ce aduce și Cel ce se aduce, Cel ce primește și cel ce împarte”. Misiunea preotului este totuși în aceste momente — cum spune Sântul Ioan Gură de Aur — mai mare decât a ingerilor, fiindcă ingerii stau numai în jurul Tronului lui Dumnezeu, pe când la cuvintele preotului, Domnul însuși coboară spre a se jertfi din nou în mod tainic spre iertarea păcatelor și spre viața de veci a credincioșilor.

Primitorii tainei sunt toți credincioșii Bisericii: copii, tineri, bărbați sau femei, păcătoși sau mai puțin păcătoși, toți care simt nevoia comunicării cu Dumnezeu, a curăției de păcat, a împăcării cu semenii, a îndreptării vieții, a însănătoșirii sufletești și trupești.

Din cele tratate mai sus vedem că efectele sau roadele Tainei Euharistiei sunt atât în viața credincioșilor, cât și în viața Bisericii. În primul rând, unirea cu Hristos în Sânta Taină a Euharistiei lucrează în viața credincioșilor o înnoire, după modelul vieții Domnului. În al doilea rând, roadele Cuminecării se referă și la viața Bisericii „că o pâine, un trup suntem mulți; căci toți ne împărțim dintr-o pâine” (I Corinteni 10, 17), spune Sântul Apostol Pavel. Sântul Ioan Damaschin arată că „Euharistia” se numește „împărțășanie”, căci prin ea ne împărțășim cu dumnezeirea lui Hristos. Se numește și Cuminecătură, pentru că prin ea ne cuminecăm cu Hristos și... prin ea ne cuminecăm și ne unim unii cu alții, pentru că ne împărțim dintr-o singură pâine și devenim toți un trup (I Corinteni 10, 16—17; Romani 12, 5) și un sânge al lui Hristos și mădulare unii altora, ajungând toți „împreună trup al lui Hristos” (I Corinteni 12, 27).

IV. Recapitularea — Aprecierea

Care e te deosebirea Sintezei Tainei Euharistice față de celelalte Sinteze Taine? (Dacă prin celelalte Taine ale Bisericii se transmite harul necreat și mântuitor al Sfinței Treimi, prin Taina Euharistiei ni se transmite însuși Trupul și Sângele Domnului spre iertarea păcatelor și spre viața de veci). Când a fost instituită această Sântă Taină? (Ea a fost instituită de însuși Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos la Cina cea de Taină, când a preăcut pâinea și vinul în Trupul și Sângele Său, lăsând poruncă să facem aceasta „întru pomenirea Sa”). Vedem de aici că Taina Euharistiei se mai deosebete de celelalte Sinteze Taine și prin aceea că ea este și o jertfă ce ni se oferă spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu și spre comuniunea de iubire a celor ce se împărțășesc din ea. Când se preface Cinstitele Daruri în Trupul și Sângele Domnului? (În timp l rugăciunii de invocare a Sântului Duh, numită și „Epicleză”, rostită de preot în Altar, când credincioșii înjunchează cântă împreună cu strana: „Pe Tine Te laudăm...”). Cum explicăm noi această prefacere? (Noi nu ne putem explica această transformare, fiindcă ea depășește puterea noastră de înțelegere. O primim în viața noastră prin credință). Dacă Euharistia este Taina comuniunii și unității Bisericii, este clar oricui că dezbaterea dintre închinătorii Domnului este un păcat. De aceea Biserica se roagă todeauna pentru unitatea celor ce cred și-L mărirăsc pe Hristos ca Mântuitor al lor.

V. Asocia

Viața duhovnicească este asemănată în dezvoltarea ei cu viața fizică, biologică. Așa cum viața apare prin naștere, primește putere și se dezvoltă prin hrană în condiții de sănătate, tot astfel și la viața duhovnicească ne naștem odată cu primirea Tainei Sântului Botez, primim putere prin darurile Sântului Duh, odată cu harul Tainei Mirului, iar apoi sânta Biserica ne oferă pre dezvoltare și creștere o hrană duhovnicească cu totul deosebită, și anume, împărțășania cu însuși Trupul și Sângele Domnului. Pe de altă parte, Taina Eu-

haristiei este strâns legată și precedată de Taina Sfinței Pocăințe, după îndemnul Sântului Apostol Pavel: „să se cerceteze însă omul pe sine, și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrădnicie își mănâncă și își bea osândă, nesocotind Trupul Domnului” (I Corinteni 11, 28—29). Ne explicăm mai bine necesitatea acestei preații, dacă ne gândim la faptul că ori de câte ori primind în casa noastră un oaspete mai deosebit ne punem lucrurile în bună rânduială. Tot astfel, primind pe însuși Dumnezeu în sufletul nostru, în viața noastră, ne punem întreaga ființă în rânduială, pentru a ne face vrednici de primirea Lui.

VI. Generalizarea

Vedem din cele de mai sus că Sânta Euharistie este Taina și Jertfa nesângeroasă care ne împărțășește sub forma pâinii și vinului însuși Sântul Trup și Sângele al Domnului spre ierarea păcatelor și spre viața de veci.

VII. Aplicarea

Porunciile bisericești ne îndeamnă cu stăruință să participăm cu regularitate la sânta liturghie și să ne împărțășim după necesitate, sau cel puțin în cele patru posturi, sau chiar și numai în Postul Paștelui, pentru a întâmpina Sfințele Patimi și mărita înviere a Domnului, împărțășindu-ne din roadele iertării Sale.

Înainte de primirea Sintezei Taine, credinciosul trebuie să se pregătească în mod deosebit, dată fiind importanța și atenția ce se cuvine a i se acorda. Sub aspect duhovnicesc ne prețim pentru primirea Euharistiei prin Taina Spovedaniei, iar sub aspect trupeșc se recomandă pe cât posibil să postim câteva zile înainte, sau cel puțin înainte de a ne împărțăși să nu mâncăm nimic. Se impune apoi, să citim „canonul” rânduit de Sânta Biserică, a lat în cărțile de rugăciuni; iar în timpul cuminecării să avem în mână lumânarea și să ne apropiem cu zdrobire de inimă și cu bucurie duhovnicească de împărțășanie. După împărțășanie se cuvine să rostim rugăciunea de mulțumire, să nu sărutăm icoanele, să nu scuipăm, să nu clevețim, ci să arătăm în viețuirea noastră de zi cu zi chipul Domnului cu care ne-am împărțășit.

(Urmare din pag. 1)

mai iscusit dintre ei — Sf. Grigore Palama. El va deveni purtătorul de cuvânt și apărătorul acestora, și implicit glasul autorizat al Bisericii Ortodoxe, care în acest fel se va pronunța de fapt și împotriva Occidentului copleșit deja de raționalismul ateizant al Renașterii, și tot mai înstrăinat de sensul genuin al creștinismului, incapabil și neîn stare să înțeleagă sensul trăirii isihaste care presupunea efort și jertfă de sine.

În sâmbăra de la mănăstirea Sf. Sava (Athos), apoi la Tesalonici, unde îl vor mâna înalte interese bisericești (avea să fie numit arhiepiscop), Sf. Grigore Palama va redacta celebrele sale Triade întru apărarea sfinților isihasti, care constituie prima sinteză a spiritualității isihaste rărite. Tot lui îi va reveni sarcina de a redacta răspunsul oficial al Bisericii Ortodoxe cuprins în Tomosul aghioritic.

Întrucât controversa s-a extins, găsindu-și susținători și de o parte, dar și de cealaltă, Biserica este obligată să se pronunțe oficial și să ia altitudine. O va face convocând două sinoade, ambele în anul 1341, unul în luna iunie, iar al doilea în luna august, în care Varlaam, și învățătura proesată de el, sînt condamnați. În anul 1347, Palama va fi ales arhiepiscop al Tesaloniciului, de unde va continua lupta împotriva discipolilor lui Varlaam, Nichifor Gregoras și Achindin, care și ei, la rândul lor, vor fi condamnați de sinodul din anul 1351. Sf. Grigore Palama se va stinge din viață la Tesalonici, unde a păstorit ca arhieru până în ultima clipă, în 13 noiembrie 1359. În 3 august 1368, în urma hotărârii sinodului convocat și patronat de unul dintre cei mai fideli ucenici și biografi ai său — Filotei, devenit între timp patriarh —, va fi proclamat sânt.

Sf. Grigore Palama conține pentru Biserica Ortodoxă o culme greu de egalat, căci el a sintetizat în opera sa, toată teologia „pîntilor care l-au precedat: Evagrie Ponticul, Marcu Ascetul, Sf. Ioan Scăarul, Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie de Nisa, Sf. Maxim Mărturisitorul. Toți aceștia și alții încă, se regăsesc în opera sa, lui revenindu-i meritul de a fi prezentat pentru prima dată doctrina isihastă într-o formă bine încheată. Învățătura lui este întru totul conformă cu a Părinților Bisericii

SF. GRIGORIE PALAMA

de dinaintea lui și bine întemeiată pe S. Scriptură. Ea poate fi rezumată în câteva principii generale:

Există o cunoaștere a lui Dumnezeu independentă și mai presus de orice experiență sensibilă, iar această cunoaștere i-a fost acordată omului prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Fie el Dumnezeu întrupat. Cunoașterea realităților divine, i s-a acordat omului în integritatea ființei sale: trup și suflet, el putând accede încă de aici de pe pământ la îndumnezeire și la vederea lui Dumnezeu, dar nu prin capacitățile sau puterile sale naturale, ci prin bunăvoința lui Dumnezeu.

Dumnezeu este mai presus de toate în noi înșine, și nu în afara noastră, deci înăuntrul ființei noastre vom putea de coperi lumina slavei dumnezeiești. Ceea ce se împărțășește sfinților în rugăciune este identic cu lumina care li s-a arătat apostolilor pe Tabor în momentul schimbării la față al Mântuitorului.

Trebuie să facem distincția între esența divină și harul divin, care este o energie necreată izvorâtă din ființa lui Dumnezeu, dar care nu se confundă și nici nu poate fi separată de ea. Atunci când sfinții afirmă că văd pe Dumnezeu, nu înseamnă că ei văd esența dumnezeiească, căci Dumnezeu Cel mai presus de fire, și de orice esență, „s presențial”, nu poate fi confundat cu nici o noțiune creată.

Dumnezeu este viu, deasupra oricărei creaturi. Chiar și atunci când El se face cunoscut, rămâne necunoscut în esența Lui, căci o descoperire a esenței divine, L-ar pune pe Dumnezeu în rândul creaturilor, iar din om ar face un „dumnezeu prin natură”.

Două lucruri a urmărit să le clarice prin demersul său teologic Sf. Grigore Palama, și să le pună în acord, căci el a apărut ne apar de neconciliat. Este mai întâi faptul că revelația dumnezeiească prin Iisus este o revelație totală, prin intermediul căreia se stabilește o comuniune, și chiar o anumită unitate între Creator și creatura sa omul. În pofida acestei comuniuni realizată prin revelație, Dumnezeu ne rămâne totuși necunoscut în esența Sa.

Pentru a ieși din această situație contradictorie, și a-i găsi

o rezolvare corespunzătoare, Palama va plca de la premiza că existența dumnezeiească a devenit accesibilă în trăirea creștină. El stabilește, între actul divin revelat-energia necreată, și esența incognoscibilă a lui Dumnezeu, deosebirea care nu împarte unitatea ființei divine, pentru că Dumnezeu este prezent, concomitent și integral, atât în esență, cât și în energiile Sale. Chiar dacă există o înitate a energiilor, așa cum le percepem noi, această înitate nu dăunează și nici nu împietăză asupra unității ființei lui Dumnezeu, căci El depășește și se găsește mai presus de noțiunea de întreg și parte. Deși se descoperă în întregime în fiecare energie ca un Dumnezeu viu, El rămâne incognoscibil în esența Sa „Bunătața nu este o parte din Dumnezeu, iar înțelepciunea o altă parte, Măreția sau Proviđența — altele, ci El, în întregime este Bunătate, înțelepciune, în întregime Proviđența, în întregime Slavă; fiind Unic, El nu se împarte, ci El posedă în natura Lui pe fiecare dintre aceste energii și se face cunoscut în întregime prin prezența Sa și prin acțiunea Sa în fiecare în mod unic, simplu și nedespărțit” (Triada întâia).

Neruşind să sesizeze diferențele de nuanță dintre ființa și energia necreată, ca act al ființei, adversarii îl acuzau pe Palama că împarte ființa lui Dumnezeu, că de fapt, ar exista doi dumnezei. Răspunsul lui Palama la aceste acuze, de o înaltă finețe teologică, afirmă că Dumnezeu datorită lirii sale simple, se găsește prezent, în același timp și integral, atât în esență cât și în energiile Sale: „Dumnezeu, în nesârșita Sa bunătațe față de noi, fiind transcendent tuturor lucrurilor, de necunoscut și de neimpărțășit, consimte să devină participant la inteligența noastră și vizibil în mod invizibil în puterea Sa supraesențială și nedespărțită” (Triada întâia).

Prin profunzimea demersului său teologic și finețea lui, și mai ales pentru clarificările pe care le-a adus în privința modului în care omul îl poate cunoaște pe Dumnezeu și a celui în care Dumnezeu se coboară la noi, fără să se confunde cu creaturalul, el a avertizat asupra riscului de a cădea în panteism sau, așa cum s-a întâmplat cu

lumea occidentală, care s-a înstrăinat tot mai mult de Dumnezeu, din cauza faptului că nu a reușit să înțeleagă transcendența lui Dumnezeu, exilându-l în eter și decretând apoi cu irresponsabilitate fie „moartea lui Dumnezeu”, fie eșuând în ateism.

Mesajul teologiei palamite este astăzi mai actual ca nicodată, căci vine să-i reamintească omului din sec. XX asaltat de cele mai diverse și mai insidioase ispite și tot mai înstrăinat de Dumnezeu, sau deformându-l imaginea până la nerecunoaștere, că Dumnezeu nu este doar o simplă noțiune abstractă și inaccesibilă, ci că El este, mai presus de toate, o Persoană, care ne iubeste și vrea să ni se comunice, și că întâlnirea noastră cu El este posibilă, tocmai prin energiile Sale necreate, prin care El ni se comunică și ni se împărțășește mereu.

Există destule voci autorizate care îl consideră, pe bună dreptate pe Sf. Grigore Palama, drept „părintele teologiei moderne”. În orice caz el constituie un moment de referință în istoria teologiei moderne. Nu există astăzi teolog, atât în spațiul răsăritean, cât și în cel apusean, care să nu facă referire la opera sa. Ii vom aminti doar pe câteva dintre cei mai mari, care se revendică și îi sunt îndatorați: Stăniloae, Lossky, Urs von Balthasar, O. Clement, etc.

Rugăciunea lui Iisus, care și-a găsit în Palama un practicant fervent și un apărător tenace, a făcut carieră în istorie. Din spațiul nostru românesc îi amintim pe V. Voiculescu, Sandu Tudor, starețul Ilie Cleopa, a căror operă, fie ea literară, sau teologică, este puternic marcată de teologia palamită, iar occidentalii, sunt astăzi tot mai încântați de descoperirea acestei rugăciuni.

Napoleon Bonaparte despre Hristos și Evangheliile*

S-a născut și a crescut în atmosfera asfixiantă a necredinței secolului XVIII. Înzestrat cu un creier bogat, fiind un geniu minunat, niciodată nu s-a arătat ateu sau necredincios. Din contra, recunoaște că religia este cel mai esențial element al naturii omenești și cel mai sigur sprijin al moralei publice și vieții ferice. Citea Scripturile în toate peptele sale sbuciumate și își manifesta caracterul său creștin în totdeauna.

Exilat fiind în insula Sf. Elena și întreținându-se odată cu generalul Bertrand asupra cugetărilor sale teologice și filozofice, despre Hristos și Evangheliile, marile bărbat ne-a lăsat următoarea mărturie despre credința sa în Hristos, mărturie într-adevăr demnă de reputația și numele lui Napoleon.

„Este adevărat că Hristos ne înfățișează o mulțime de mistere și ne poruncește cu o autoritate divină să credem în ele, spunându-ne numai următorul cuvânt: Eu sunt Dumnezeu. Desigur, trebuie credință ca să admitem acest articol, din care porced toate celelalte articole ale credinței creștine. Admițându-se odată dumnezeirea lui Iisus, învățătura creștină devine hotărâtă și simplificată ca și algebra; iar reciprocitatea și unirea acestei divinite științe, instructive și măntuitoare, devine înțelegătoare de toți.

Învățătura creștină, bazată pe Scriptură, explică minunat tradițiile lumii; și atât de bine le definește și le luminează, încât celelalte dogme se leagă cu ele, cum se leagă belciugele unui lanț, unul cu altul.

Mărturisesc că persoana lui Iisus este un mister mare, însă acest mister desleagă toate misterele celorlalte persoane. Tăgăduște pe Hristos și lumea rămâne o enigmă oribilă; admite pe Hristos și crede într-insul, și ai minunata explicație a istoriei lumii și a omului. Creștinismul întreteze filozofice și toate religiile. Creștinii nu se înșală în ceea ce privește justa judecată a naturii lucrurilor și rimeni nu le poate imputa amănunțimea și șarlatania ideologiilor și liberilor cugetători, care și-au închisut să deslețe marea enigmă a creștinismului prin discuții scolastice și deșarte.

Creștinismul spune în toată claritatea și simplicitatea că pe Dumnezeu nu l-a văzut nimeni. Dumnezeu a descoperit oamenilor despre sine, cât a binevoit și cum a voit.

Descoperirea lui Dumnezeu este un mister pe care cuvântul și spiritul omenes nu sunt în stare să-l conceapă, dat fiindcă Dumnezeu a vorbit, datorând credința vorbirilor sale. Aceasta cere rațiunea și cuvântul sănătos.

Evangheliile lui Hristos posedă o putere misterioasă, energică și caldă, care înviează mintea și farmecă inima. Cine știe să o cetească, simte entuziasmul acelei săni, pe care-l inspiră strălucitul și maiestuosul cer înstelat. Evangheliile nu e o carte simplă, ci o ființă vie, care subjugă subiectul și vesnică ei împărăție.

Prii noi niciodată nu se contrazice, nici nu se îndoiește sau ezită în învățătura sa, și cea mai mică afirmație a sa, plină totdeauna de simplitate și viață, stăpânește și formează atât pe incult cât și pe înțelept, când i se dă cuvenită atenție și e lavie. În nici o altă parte ca în Evangheliile nu găsim idei frumoase și principii de o morală înaltă, care deilează ca niște batalioane de armată cerească și inspiră suletelor noastre sfîntenie și mântuire. Citirea Evangheliilor stăpânește spiritul nostru și poate să-l sfîntească. Și odată stăpână pe conștiința noastră, ne iubeste mereu ca un prieten sincer și credincios. Atunci însuși Dumnezeu devine prietenul nostru, tatăl nostru și într-adevăr Dumnezeu nostru. Sufletul fermecat de frumusețea Evangheliilor, nu-și mai aparține lui, ci sîntei Voine și a lui Dumnezeu, care guvernează toate cugetările și părerile lui.

Ce altă dovadă despre dumnezeirea lui Hristos? Împărăția Lui vesnică și absolută are numai un scop: frumusețea moală a oamenilor, pacea conștiinței, împărăția adevărului și sfîntenia sufletului.

În fine, iată și ultimul argument al meu: Nu ar exista Dumnezeu în cer, dacă un om simplu a putut să conceapă și să ducă la bun și deplin s'ârșit planul g'gantic, de a fura cultul divin uzurpând numele lui Dumnezeu.

Și totuși, Iisus a îndrăznit și făcut acest lucru. El singur a spus cu claritate și cu cuvînta unui Dumnezeu: Eu sunt Dumnezeu.

Deci într-adevăr este Dumnezeu. Istoria omenească nu cunoaște alt exemplu ca acesta. Mitologia greacă și romană nu spun nicăieri că Jupiter și Zeii celorlalți s-au divinizat singuri. Acest

lucru, firește, trebuia să fi fost o faptă proastă și ridicolă: căci oamenii posteriori au divinizat pe oamenii celebri: eroii, reții și binefăcătorii lor din antichitate.

Toți oamenii ne trag de la o spiță. Alexandru cel Mare a voit să se numească fiul lui Jupiter, dar toată Grecia a lăsat și a blamat cutezanța regelui arogant; iar divinizarea împăraților Romei niciodată n-a fost ceva serios. Mahomed și Conucius s-au prezentat ca profeți și slujitori lui Dumnezeu, iar zeii Brahmani ai Indienilor sunt o inovație psihologică. Cum atunci un iudeu, a cărui persoană istorică este confirmată mai bine ca a oricărui alt contemporan, el singur fiu de dulgher, se recomandă ca Dumnezeu și creator al tuturor? Voeste și pretinde cult Dumnezeesc.

Construiește biserica sa, nu din piatră, ci din sulețele omenești. Se minunează lumea de cuceririle lui Alexandru, dar iată un cuceritor atotputernic, care cucerește prin cuvântul grației nu nații de popoare, ci tot neamul omenesc. Ce minune! Sufletul omenes devine o anexă a existenței lui Hristos. Dar cum și prin ce mod? Prin minunea care întrece toate minunile!

Da, Hristos vrea și pretinde iubirea oamenilor, adică cel mai greu lucru din lume pe care zadarnic îl cere înțeleptul de la prietenii săi, tatăl de la copiii săi, soția de la soț, fratele de la frați; într-un cuvânt, cere inima noastră: o cere aboul și lăra altceva și el singur o primește. Cugetând, din toate acestea, a jung la divinitatea sa.

Alexandru, Cezar, Hanibal, Ludovic al XIV, cu toată strălucirea și geniu lor mare, n-au făcut nimic; au cucerit lumea, dar n-au putut să aibă nici un prieten, căci poate sunt numai eu singur care iubesc pe Cezar și Alexandru. — Ludovic cel Mare, bravul și puternicul împărat, în toată Franța și lumea europeană nu avea nici un prieten, atât în palat, cât și în imperiul său.

Este adevărat că iubim copiii noștri, dar pentru ce? Pentru că ascultăm la imboldul firesc al naturii noastre, la legea morală și la nevoia de care și animalele o simt și o îndeplinesc. Dar câți copii nu rămân indiferenți și nesimțitori la mângăierile noastre fierbinți și la atențiunile și grijile noastre afectuoase? Câți copii nu sunt ingrați, nerecunoscători și nerușinați către binefăcătorii lor părinți? Copiii tăi, Generale, te iubesc oare? Cred că da, dar tu desigur că-i iubești fără să fii sigur că ei te iubesc; nici binefăcătorii tale, nici natura, nu vor putea să le inspire vreedată iubire pe care o simt creștinii pentru Om l Dumnezeu Iisus. Când vei muri, desigur, copiii tăi își vor aduce aminte de tine, chelnuți și respind averea ta, dar nepoții tăi abia își vor aminti câteodată de numele tău. Hristos vorbește și poruncește și urmașii oamenilor se supun și se leagă de el prin legături mai strânse și mai trainice decât ale sîngelui. Aprinde în inima omului flacăra aceea sacră a iubirii care a umit lumea prin abnegație și înălțat sufletul până la tronul celui atotputernic.

În această minune a puterii lui Dumnezeu, recunosc CUVANTUL creator al lumii.

Intemeietorii religiunilor omenești de pe pământ, n-au avut nici măcar ideea acestui spiritual amor, care este viața creștinismului, sub frumosul și grațiosul cuvânt al iubirii.

Omul, care din natură este slab, între altele, poartă și simțul adanc al repunții de a convinge pe alții ca să-l iubească în sinceritate și la infinit. Astfel cea mai mare minune a lui Hristos este, fără îndoială, împărăția iubirii. El singur, ca Dumnezeu, a putut ridica inima oamenilor până la invizibil, până la ertea timpului. Singur El, consfințind jertfa aceasta, a imprimat cerul și pământul cu o lățătură sântă și dulce. Toți câți cred cu sinceritate în Hristos: simt cu bucurie și transformare divină această iubire minunată și supranaturală, focul sacru care s-a dat pe pământ de cât e noul Prometeu, for divin, a cărui putere, întindere a hotarelor, nu le poate ataca timpul, acest element mare, groaznic și distrugător.

„Să nu credeți că am venit să aduc pace pe pământ, ci sabie”, a spus El. Sabia iubirii și adorației, sabia care va ajunge până la despărțirea sufletului și prietenului, conștiinței și inimei.

Eu, Napoleon, am admirat mai ales această sabie, și am cerereto cu evlavie, și aceasta-mi dovedește absolut Dumnezeirea lui Hristos. Eu inspiram mulțimii bărbatilor eroi care mureau pentru mine; dar d'parte de a compara entuziasmul soldatului cu iubirea creștină. Era necesară prezența mea pe câmpul de luptă; magnetismul privirii mele,

tonul vocii mele și cuvântul meu aprindeau focul dragostei de glorie în inimile lor. Deșigur posed acest mister magic al puterii care înalță spiritul, dar n-am putut ca să-l redau nimănui. Deci, nici unul din generali nu l-a moștenit; nici n-au putut măcar să-l înțeleagă și ignorez cu desăvîșire misterul ca să perpetui numele meu în inimile prietenilor mei și iubirea lor către mine, precum și să înăptuesc lucruri mari și minunate, fără ajutorul materiei...

Acum când mă găsesc în insula Sf. Elena... acum când sunt singur și pironit pe această stâncă, cine se luptă, sau cine cucerește regate pentru mine? Unde sunt curtezanii și prietenii mei, ai nenorocirii mele? Cine se gândește la mine? Cine se mișcă pentru mine în Europa? Cine mi-a rămas credincios? Unde-s prietenii mei? Doi sau trei pe care îi va face nemuritori devotamentul lor către mine; Voi luați parte și mângăiați cruda mea exilare.

Aici vocea împăratului a luat un ton penibil și după o scurtă tăcere — lină de mahnire și melancolie adâncă a urmat:

„Da, viața noastră luminează toată strălucirea coroanei și împărăției, și viața ta Bertrand, strălucirea cu strălucite bolta aurită din palatul invalzilor la razele soarelui; dar au intervenit nenorociri și auzul, încet s-a dus, s-a spălat de ploaie și ploaia nenorocirii și înjărturii-

lor, care mai plouă în fiecare zi, șerge treptat, treptat și cele mai din urmă urme de aur. Acum suntem plumb și peste puțin vom fi pământ și cenușă. Acesta este sfârșitul oamenilor mari. Astfel s-a s'ârșit și Cezar și Alexandru. Oamenii te uită: numele împăratului și cuceritorului devine teza școalelor; faptele noastre mari cad s.a.b. nuiaua unui școlastic care ne înjură sau ne laudă.

Ce bogăție de cugetări despre marele Ludovic.

Abia și-a dat sufletul marele împărat și imediat l-au disprețuit și au bălăcorit trupul său mort. Peste puțin, aceeași soartă mă așteaptă și pe mine. M-a ucis oligarhia engleză și mor de timpuriu, iar corpul meu va fi hrană viermilor. Iată s'ârșitul marelui Napoleon. Ce abis mare între nenorocirea mea și împărăția vesnică a lui Hristos, care se propovăduștește, se adoră, se iubeste și trăiește în toată lumea.

Iată moartea lui Iisus. Moartea unui Dumnezeu.

După această împăratul a tăcut: și pentru că și generalul Bertrand tăcu, Napoleon a urmat:

„Prin urmare nu înțelegi Generale că Iisus Hristos este Dumnezeu. Păcat! Am făcut rău că te-am ridicat la rangul de general!”

* Extras din revista CUVANT BUN, din septembrie 1928 a Asociației Creștine Ortodoxe „Patriarhul Miron”. (tradus de N. Dimitriu).

Maica pururea fecioară

(Urmare din pag. 1)

Hristos „maternitatea Mariei este ga anția principala a umanității lui Iisus... ea fiind dovada istoricității persoanei Mântuitorului. Fără această naștere, Hristos n-a venit în lume și toate relatările despre viața, faptele și învățătura Sa se evaporază în aburii incognitoși ai mitului și legendelor” (Pr. I. G. Coman, op. cit., 395), ele confirmându-se una pe cealaltă „fecioara cea mai desăvârșită, pe care Duhul o conferă ca puritate a întregii ființe, coincide cu maternitatea divină” (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, pag. 130).

A crede sau a învăța altfel decât învață și propovădușteze Biserica, nu înseamnă decât a te exclude singur de la calea mântuirii, a-l refuza, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu. Dacă cineva nu acceptă pe S. Maria ca Găsinătoare de Dumnezeu, acela e d'spărțit de Dumnezeu” (S. Grigorie de Nazianz, op. cit., pag. 55).

Pe noi creștinii ortodocși, Sf. Fecioară Maria reprezintă „forța minunată a ecioriei și a maternității umane și divine, care prin d'agoste și puritate asigură un dram nou evlavie sufletului omenes” (idem, pag. 408). Nu cred că greșesc când spun că dintre toate popoarele ortodoxe, nici unul n-a su prims mai sintetic și mai adânc teologic, esențială învățături despre Fecioara Maria, ca poporul român, poate și datorită faptului că el a e o sensibilitate aparte, am putea spune chiar un cult al mamei. Credințioșii noștri au multă duioșie pentru Maica Sfântă, denuind-o cu un cuvânt care este specific numai limbii române — mică — care este greu de tălmăcit în alte limbi, și care se folosește mai ales când se face referență la femeile care trăiesc în feciorie, la căușărite. „Atunci când spui Maica Domului, cuprinzi toate trăsăturile care îi sunt caracteristice: și mamă dar și fecioară, în același timp. Poporul a surprins într-o unire s'mp'ă amândouă aceste trăsături: mamă și fecioară” (Pă. Petroniu Tânase, Vestitorul Ortodoxiei, nr. 104/1993, pag. 3) și ca nimeni altul o cântă și o fericește întru vesnicie drept Maica lui Dumnezeu și pururea Fecioara Maria.

când-o mamă în înțelesul omenes al cuvântului; pierderea fecioriei ar fi însemnat că Cel născut nu era Dumnezeu; păstrarea fecioriei înseamnă că Cel născut era Dumnezeu, care nu se putea naște altfel” (Pr. I. G. Coman, op. cit., 395), ele confirmându-se una pe cealaltă „fecioara cea mai desăvârșită, pe care Duhul o conferă ca puritate a întregii ființe, coincide cu maternitatea divină” (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, pag. 130).

A crede sau a învăța altfel decât învață și propovădușteze Biserica, nu înseamnă decât a te exclude singur de la calea mântuirii, a-l refuza, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu. Dacă cineva nu acceptă pe S. Maria ca Găsinătoare de Dumnezeu, acela e d'spărțit de Dumnezeu” (S. Grigorie de Nazianz, op. cit., pag. 55).

Pe noi creștinii ortodocși, Sf. Fecioară Maria reprezintă „forța minunată a ecioriei și a maternității umane și divine, care prin d'agoste și puritate asigură un dram nou evlavie sufletului omenes” (idem, pag. 408). Nu cred că greșesc când spun că dintre toate popoarele ortodoxe, nici unul n-a su prims mai sintetic și mai adânc teologic, esențială învățături despre Fecioara Maria, ca poporul român, poate și datorită faptului că el a e o sensibilitate aparte, am putea spune chiar un cult al mamei. Credințioșii noștri au multă duioșie pentru Maica Sfântă, denuind-o cu un cuvânt care este specific numai limbii române — mică — care este greu de tălmăcit în alte limbi, și care se folosește mai ales când se face referență la femeile care trăiesc în feciorie, la căușărite. „Atunci când spui Maica Domului, cuprinzi toate trăsăturile care îi sunt caracteristice: și mamă dar și fecioară, în același timp. Poporul a surprins într-o unire s'mp'ă amândouă aceste trăsături: mamă și fecioară” (Pă. Petroniu Tânase, Vestitorul Ortodoxiei, nr. 104/1993, pag. 3) și ca nimeni altul o cântă și o fericește întru vesnicie drept Maica lui Dumnezeu și pururea Fecioara Maria.

Protoevanghelia în traduceri românești ale Sfintei Scripturi

O dată cu pronunțarea pedepsei ce le-a dat-o Dumnezeu în rai primilor oameni, Adam și Eva, pentru păcatul mândriei, de a ieși de bună voie din harul smerenției ascultării cuvântului Său, de a nu mânca din pomul oprit în rai, în mistovirea iubirii Sale, Dumnezeu le-a dăruit primilor oameni și nădejdea mângăierii trimerii în lume a unui Răscumpărător sau Mântuitor, ca să-i salveze din urmările păcatului săvârșit de ei. Această nădejde sau făgăduință se numește **Protoevanghelia**, și ea se cuprinde în cuvintele lui Dumnezeu de osândire a diavolului intrupat în chipul șarpelui: **Vrăjmășie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și sămânța ei; Acela îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcăiul** (Facere 3, 15).

Nădejdea venirii Răscumpărătorului sau a Mântuitorului în lume a fost steaua călăuzitoare a omenirii timp de mii de ani, până la intruparea Domnului Iisus Hristos. Adam și Eva au crezut că Mântuitorul va veni în curând. Ei au crezut chiar că în persoana primului lor născut au dobândit pe Răscumpărătorul făgăduit și l-au numit Cain, adică „dobândind, câștig”. Pruncului născut după omorarea lui Abel de către Cain i-au dat numele Set, care înseamnă „o altă sămânță”, crezând că el va fi Răscumpărătorul din „sămânța ei”, adică a Evei. La fel și urmașii primilor oameni au avut nădejdea că Răscumpărătorul va veni îndată. „Lui Set de asemenea i s-a născut un fiu și i-a pus numele Enos. Atunci au început oamenii a chema numele Domnului Dumnezeu” (Facere 4, 26). Lameh, fiul lui Matusalem, când a născut pe Noe, a zis: „Acesta ne va mângăia în lucrul nostru și în munca mâinilor noastre, la lucrarea pământului, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu” (Facere 5, 29). Odată cu răspândirea urmașilor lui Noe pe toată fața pământului, făgăduința **Protoevangheliilor** a fost preluată de toți cei care vorbeau acum limbi diferite, ca o mărturie a aducerii aminte despre originea lor comună. Se întâlnește aproape la toate popoarele nădejdea în venirea unui Răscumpărător sau Mântuitor, deși, de multe ori, învaluită în alegorii greu de înțeles. Duhul lui Dumnezeu a lucrat și asupra păgânilor spre a-i aduce la mântuire, prin ceea ce se numește Ratio seminalis.

Când omeniirea se îndepărtă de Dumnezeu și căzu în idolatrie, Dumnezeu alese pe Avraam din mijlocul poporului haldeu și-l conduse în Cnaan. Făcu cu el legământ și-i făgădui că urmașii săi vor forma „poporul ales”, din mijlocul căruia avea să vină Mântuitorul așteptat. Lui Avraam și urmașilor săi, Isaac și Iacob, li se întări de fiecare dată făgăduința, prin cuvintele adresate lor. Lui Avraam îi spuse Dumnezeu: „Și se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului, pentru că ai ascultat glasul Meu” (Facere 22, 18). Lui Isac îi făgădui: „Voi înmulți pe urmașii tăi ca stelele cerului și voi da urmașilor tăi toate ținuturile acestea; și se vor binecuvânta întru urmașii tăi toate popoarele pământului” (Fac. 26, 4). Pentru credințioșii sa, Dumnezeu îl binecuvîntă pe Iacob: „Urmașii tăi vor fi mulți ca pulberea pământului și tu te vei întinde la apus și la răsărit, la miazănoapte și la miazăzi, și se vor binecuvânta întru tine și întru urmașii tăi toate neamurile pământului” (Facere 28, 14). Pe patul său de moarte, prin inspirația Duhului Sfânt, Iacob prezise chiar timpul venirii Răscumpărătorului și tribul din care avea să se nască, atunci când îl binecuvîntă pe fiul său Iuda: „Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cărmuitor din coapsele sale, până ce va veni împăciuritor. Căruia se vor supune popoarele” (Facere 49, 10). Dintre urmași, Moise este cel care aminti poporului său făgăduința dată de Dumnezeu strămoșilor și reinnoită patriarhilor, despre trimiterea unui Răscumpărător și le prooroci: „Prooroc din mijlocul tău și din frații tăi, ca și mine, îți va ridica Domnul Dumnezeuul tău: pe Acela să-l ascultați” (Deuteronom 18, 15). Psalmii cuprind o mulțime de referințe cu privire la Mântuitorul, cum sunt psalmii mesianici, care au ca obiect descrierea persoanei și vieții Mântuitorului, ca și diferite împrejurări din viața sa. Amintim psalmii: 2, 21, 39, 40, 109 și alții. Despre timpul venirii Mântuitorului au prezis proorocii Daniil (9, 23—27), Agheu (2, 7—8, 10) Maleahi (3, 1). Despre tribul și familia din care avea să se nască Mântuitorul a prezis proorocul Natan (II Regi 6, 12—16). Proorocul Isaia a proorocit ca va se naște din Fecioară: „Iată, Fecioara va lua în pântec și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (7, 14), „care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu” (Matei 1, 23).

Locul nașterii în Betlem l-a prezis proorocul Miheia (7, 13). S-a prezis că Mântuitorul va fi prooroc (Isaia 2, 2—4; Miheia 4, 1—3), arhieru (Psalm 109, 5; Isaia 53) și împărat (Psalm 2, 5; Zaharia 9, 9), că va fi vândut de unul din ucenicii Săi pentru 30 de arginți, martori mincinoși îl vor acuza înaintea Sinedriului, va fi ocărat, lovit cu palme peste obraz, sculptat în față, mâinile și picioarele îi vor fi străpunse de cuie și coasta de suliță, că hainele îi vor fi împărțite prin tragere la sorți, că va fi adăpat cu fier și oțet, că la moartea Lui pământul se va cutremura și soarele se va întuneca și că după moarte se va coborî în iad, iar a treia zi va învia. Toată Legea veche a pre-gătit poporul evreu pentru primirea Mântuitorului, cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Astfel Legea ne-a fost călăuză spre Cristos, pentru ca să ne îndreptăm din credință” (Galat. 3, 24). Hristos este Acela proorocit de Moise poporului evreu: „Prooroc din mijlocul tău și din frații tăi, ca și mine, îți va ridica Domnul Dumnezeuul tău: pe Acela să-l ascultați” (Deuteronom 18, 15). Acela, adică Cristos, este cel promis de Dumnezeu primilor oameni în **Protoevangheliile**.

Acela, El, redat prin pronumele de persoană a III-a masculin (hu), a fost tradus corect în Septuaginta cu pronumele de întărire masculin „avtos”, care servește ca pronume personal de persoană a III-a, el. În Vulgata, pronumele de întărire masculin „avtos” a fost tradus eronat cu pronumele demonstrativ feminin ipsa (înșasi), în loc de ipse (insuși), masculin. Astfel, traduceri Sfintei Scripturi care au urmat textul Septuagintei au traduceră corect ca Acela, El, pe când traduceri care au urmat Vulgata, au traduceră cu aceasta ea, adică o femeie a viitorului, care se subînțelege a fi Fecioara, care va naște pe Emanuel.

Textul ebraic: Hu iefuța roș ve ata teșufenu aचेव.

Textul Septuagintei: „Avtos su tirisii Kefalin ke si tirisiss avtu pterman”.

Textul Vulgatei: ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius.

Textul slavon (Biblia de la Ostrog, 1581): „Po tebia bliudem glavu i ta bliudeși emu pătu (po=el)”.

Textul ediției Școlii biblice de la Ierusalim (Paris, 1961): Il t'écrasera la tête et tu l'atteindras au talon.

Traducerile românești ale Sfintei Scripturi, începând cu **Palia de la Orăștie** (1581—1582) și cu cea de la **București** (1688), redau pe „avtos” cu **El**. Traducerile următoare: **Blaj** (1795), **Sanct-Petersburg** (1819), **Buzău** (1854—1856), **Sibiu** (1856—1858), **București** (1914), redau pe „avtos” cu **Acela**. Edițiile Societății Britanice din 1874 de la Iași și din 1909 de la București, au traduceră cu aceasta, începând cu 1936, cu traducerea Sfintei Scripturi de Gala Galaction, Vasile Radu și fostul patriarh Nicodim, au traduceră cu Aceasta, după Vulgata, ca și în edițiile românești ale Societății Britanice, deși pe foaia de titlu se specifică: „**Sfânta Scriptură**, tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic”. Edițiile **Sfintei Scripturi** care au urmat după cea din 1936, adică ediția Gala Galaction și Vasile Radu, apărută în Fundațiile Regale în 1938 și 1939, ediția din 1944 (Institutul Biblic și de Misiume al Bisericii Ortodoxe Române), edițiile din 1968, 1975, 1982, 1987 și 1988, toate urmează traducerea după ediția din 1936 cu Aceasta.

Palia de la Orăștie: Și el va zdrobi capul tău și tu veri mușca și împunge călcăiul lui.

Biblia de la București din 1688: El va păzi ție capul și tu vei păzi lui călcăiele.

Blaj, 1795: Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcăiul lui. **Sanct Petersburg**, 1819: Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcăiul lui.

Buzău, 1854—1856: Acela va zdrobi capul tău și tu vei păzi călcăiul lui. **Sibiu**, 1856—1858: Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcăiul lui.

București, 1914 (ediția Sfântului Sinod): Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcăiul lui.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. I. IONESCU

1. Maria Marinescu-Himu, Felicia Vanț, **Manual de limba elină** București, 1958, p. 203.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare, bisericești, I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, în calitate de Președinte a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiune anuală de lucru în ziua de 2 februarie a.c.

La fel ca și în ceilalți ani ea a fost precedată de o ședință a Consiliului Eparhial care a avut loc la Reședința Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 1 februarie a.c.

Sub președinția I.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 1996 și anume:

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, întocmit și susținut de P.C. Pr. cons. Simion Săsăujan; **Raportul sectorului economic**, întocmit și susținut de P.C. Arhid. cons. Ezechiel Oancea; **Raportul sectorului cultural**, întocmit și susținut de P.C. Arhid. cons. Drd. Visarion Bălțat; **Raportul sectorului juridic**, întocmit și susținut de P.C. Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, precum și **Raportul Exarhatului Arhiepiscopiei** susținut de P.C. Arhim. Irineu Duvlea. După prezentarea lor și în urma discuțiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenum acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată și alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc și misionar legate de viața bisericească a Arhidiecezei Sibiului.

A doua zi, 2 februarie a.c., praznicul Întâmpinării Domnului, în prezența I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, a fost oficiată Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu de către un ales sobor de preoți și diaconi, după care a fost săvârșit îndătinatul Te-Deum cu invocarea Sf. Duh, rugăciunea principală fiind rostită de către I.P.S. Mitropolit ANTONIE.

S-a trecut apoi în sala de curs a anului I - Aula Facultății fiind în proces de restaurare -, unde s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Cerese“ se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea secretariatului.

În calitate de președinte al Adunării Eparhiale, I.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, a deschis lucrările printr-o elocventă cuvântare în care după ce a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viața și activitatea Centrului nostru Eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieții bisericești din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1996.

În acest sens I.P.S. Sa a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul Eparhial și întreaga preoție din Arhiepiscopia a fost la înălțimea chemării Sale și și-a adus un aport deosebit la buna desfășurare a activității pastoral-misionare și filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului. I.P.S. Sa s-a referit pe larg la activitatea misionară și filantropică desfășurată de Centrul nostru Eparhial, la ridicarea de noi locașuri de cult în cuprinsul Arhiepiscopiei — biserici și mănăstiri — precum și la ultimele evoluții ale relațiilor cu Biserica Greco-Catolică și cu alte culte creștine.

I.P.S. Sa a amintit de asemenea activitatea meritorie a școlilor

Întâlnire a stareților și starețelor din eparhie la Mănăstirea „Brâncoveanu“

În zilele de 6 și 7 martie a.c. la recomandarea I.P.S. Dr. Antonie, mitropolitul Ardealului, Prea Cuviosul părinte Irineu Duvlea, starețul mănăstirii „Brâncoveanu“ de la Sâmbăta de Sus și Exarh al mănăstirilor, a organizat o întrunire a tuturor stareților și starețelor din mănăstirile și schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei, însoții de economii sau secretarii din fiecare mănăstire, întâlnire care a constituit un bun prilej de discuții și recunoaștere a problemelor deosebite și particulare cu care se confruntă fiecare mănăstire sau schit.

În deschiderea lucrărilor, prezidate de I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie, P. stareț a rostit un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenți, arătând că Prea Cuv. Sa a vizitat în cursul anului toate mănăstirile și schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei și că fiecare unitate are numeroase probleme cu care se confruntă, mai ales lipsa fondurilor, deoarece fiecare are în construcție zidiri de biserică, chilii, anexe, alte lucrări începute dar neterminate.

La această întâlnire au fost invitați P.C. arhid. consilier jur. și profesor de drept Ioan N. Floca, care a îndrumat, conform Legiurilor B.O.R., activitatea din mănăstiri și schituri, cu referire precisă la încadrarea în disciplina bisericească, și P. Cuv. ierom. Teofil Părăianu de la mănăstirea „Brâncoveanu“.

Prea Cuviosia Sa a arătat că mănăstirile, de-a lungul veacurilor, au fost subordonate ierarhului locului, căruia trebuie să se supună. Se vor continua tradițiile spirituale ortodoxe în orice moment, prin desăvârșirea construcțiilor, pictarea bisericilor, construirea de chilii, anexe, dar nu va fi neglijată, în primul rând, viața spirituală. Prin toate acestea se va încerca largirea preocupărilor du. ovnicești sub îndrumarea ierarhului, a marilor duhovnici, a tuturor celor care, prin activitatea lor vor putea contribui la dezvoltarea vieții spirituale în mănăstiri.

Referitor la viața monahală, a cuvântat P. Cuv. Părinte Teofil Părăianu despre „voturile monahale“ și — au discutat câteva principii ale vieții monahale care trebuie cunoscute și puse în practică de monahi. Astfel, viața monahală să se desăvârșă după toate rânduielile aprobate de Sf. Sinod al B.O.R., după învățătura Mântuitorului, sub ascultarea episcopului locului, deci toți monahii și monahile să intre într-o ordine canonică, să aibă o conducere colegială, să fie organizați în comunități monahale sub îndrumarea stareților sau starețelor.

Să se introducă prestarea unor activități practice și benefice, aducătoare de venituri pentru mănăstire.

S-a hotărât înființarea Consistoriului monahal mitropolitan care să judece, în primă instanță, anumite devieri și fapte mai puțin grave, ale monahilor pentru a se stăvili indisciplina.

Consistoriul monahal Eparhial a fost votat în următoarea componență:

1. P. Cuv. Irineu Duvlea, starețul mănăstirii „Brâncoveanu“ și Exarh al mănăstirilor
2. P. Cuv. Teofil Părăianu
3. P. Cuv. Ilarion Urs, economul mănăstirii „Brâncoveanu“
4. maica Magdalena Bărligea, stareța mănăstirii Orlat
5. maica Heruvima Petrașcu

Totodată s-a hotărât înființarea unei „Reviste monahale“ intitulată „Viața monahală“, editată de Arhiepiscopia Sibiului, prin mănăstirea „Brâncoveanu“.

Alte aspecte discutate au fost lipsa duhovnicilor, cazurile de călugări vagabonzi și cerșetori, precum și salarizarea anumitor persoane din clerul monahal. Un alt aspect al vieții monahale se referă la curățenia din mănăstiri precum și a uniformelor (rațiilor și surorilor care vițuiesc în mănăstiri, precum și modul civilizată de purtare cu sine însuși, cât și cu lumea înconjurătoare.

În încheierea lucrărilor, I.P.S. Mitropolit a adresat un cuvânt de înțelegere tuturor participanților, pentru a se putea încadra în rândurile monahale, dar și pentru a putea desăvârși opera spirituală și materială la care s-au angajat în fiecare mănăstire sau schit.

A aprobat cu satisfacție înființarea Revistei monahale, care în concepția I.P.S. Sale, trebuie să fie un imbold pentru activitatea din mănăstiri, prin știrile, informațiile și prin articolele pe care le va conține, arătând că literatura creștină poate servi și monahilor, dar și marilor majorități a celor care frecventează mănăstirile.

S-a insistat pentru largirea acestor schimburi de idei între monahi și monahile din mănăstiri, pentru întărirea și însănătoșirea vieții din toate mănăstirile și schiturile, propunând măcar două întâlniri în decursul unui an, pentru rezolvarea problemelor monahale.

Secretar eparhial
pr. VALENTIN SICOE

de învățământ teologic din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului și a reliefat exigențele ce se impun în activitatea de formare a noilor cadre ale Bisericii noastre. În continuare s-a trecut la prezentarea Rapoartelor întocmite de către cele cinci comisii menționate mai sus și anume:

Raportul sectorului economic, raportor dl. jud. Gheorghe Văja, care după ce a supus aprobării conținutul de execuție bugetară pe anul 1996 precum și bugetul veniturilor și cheltuielilor pe anul 1997 a evidențiat sursele de venituri: subvenții de la stat, contribuții benevoale, etc., oprindu-se apoi asupra activității atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât și asupra altor activități cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonic-juridic, raportor dl. av. Ioan Moraru, care a scos în evidență activitatea desfășurată pe plan juridic și concretizată în diverse procese susținute în anul 1996 pe planul redobândirii unor bunuri aparținând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum și pe planul cercetării și soluționării unor reclamații și sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. prot. Gregoriu Cernea care a subliniat activitatea pastoral-misionară a I.P.S. Mitropolit ANTONIE, lucrarea caritativ-socială și filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum și în armată, colecta anuală a F.C.M., și a Fondului Filantropic Eparhial, viața bisericească și misionară din Arhiepiscopia.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. Dr. Vasile Iacob, din care reținem aspecte legate de învățământul teologic, unde s-a insistat asupra activității Facultății de Teologie „Andrei Șaguna“ din Sibiu și a celor două Seminarii Teologice liceale din Brașov și Făgăraș, și a Școlii de cântăreți din Făgăraș, a activității corpului profesoral și a studenților teologi, apoi la predarea religiei în Școli și activității editoriale a Centrului Eparhial, a conferințelor preoțești, precum și asupra altor activități cu caracter cultural-bisericesc.

Pentru prima dată în cadrul Adunării Eparhiale s-a dat citire și **Raportului Exarhatului Centrului Eparhial Sibiu**, prezentat de P.C. Exarh Irineu Duvlea care a reliefat aspecte la zi din viața și activitatea mănăstirilor și schiturilor Eparhiei Sibiului și cerințele ce se impun în buna desfășurare a vieții monahale din aceste așezăminte.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul: P.C. prot. Zenovie Moșoiu — Brașov, P.C. prot. Gregoriu Cernea — Agnita, P.C. pr. dr. Mircea Păcurariu — decanul Facultății de Teologie Sibiu, dl. inspector școlar Constantin Catrina, P.C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu P.C. prot. Romul Roșca — Săliște, precum și dl. Ioan Cristolu, ministru secretar de Stat la Culte, participant la lucrări.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către I.P.S. Mitropolit ANTONIE, care a mulțumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial și de la Centrele protopopești pentru munca depusă în anul 1996, tuturor C. preoți care și-au înțeles chemarea, deputații eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

I.P.S. Sa a supus la vot cele 5 referate, care au fost aprobate în unanimitate, după care în acordul inului arhieresc I.P.S. Sa a împărtășit tuturor arhieresti binecuvântări, luând astfel sfârșit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1997.

Ierod. DUMITRU BĂLȚAT

Protoevanghelia în traduceri românești ale Sfintei Scripturi

(Urmare din pag. a 3-a)

Edițiile Societății Britanice: Iași, 1874: Aceasta va zdrobi capul tău și tu vei împunge călcâiul ei. București, 1909: Aceasta va zdrobi capul tău și tu vei împunge călcâiul ei.

Ediția din 1936 București, Gala Galaction, Vasile Radu și Nicodim, apărută în Tipografia Cărilor bisericești: Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu-i vei înțepa călcâiul.

Ediția din 1944, București (Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române): Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu-i vei înțepa călcâiul.

Ediția Fundațiilor Regale, 1938 și 1939, Vasile Radu și Gala Galaction: Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei împunge călcâiul.

Edițiile din 1968, 1975, 1982, 1987 și 1988, toate au textul după ediția din 1936: Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul.

Traducerea cea mai corectă a textului Septuagintei ne-o dă ediția Sfântului Sinod din 1914: **Acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcâiul lui.** Aceași traducere o avem și-n ediția de la București, 1688, în cea de la Blaj, 1795, în ediția de la Sanct Petersburg 1919, și-n ediția de la Sibiu 1856—1858.

Menționăm că verbul „tیره“, aflat în Septuaginta (tirisi în tirisis) înseamnă: a păzi, a supraveghea a pândi (avoir la garde de, veiller sur, observer, épier, guetter). În ebraică „iesufica“, imperfectul de la „šuf“ (šwph) are înțelesul și de a sfărâma a distruge, a zdrobi, a înțepa.

În Vulgata contero-terere = a sfărâma, a strivi; insidio, -idere = a pătrunde, a se infinge.

Traducerea greșită a Protoevangheliei din Vulgata cu ipsa, în loc de ipse, adică cu „avți“ (ea în loc de „avtos“ (el), a dus în Biserica romano-catolică la dogma Neîntinatei zămisliri a Născătoarei de Dumnezeu (Immaculata Conceptio) promulgată de papa Pius al IX-lea, prin Bula din 8 decembrie 1854. Dogma aceasta, spune Hr. Andrusos care se opune cu totul învățăturii scripturistice despre păcatul universal, în Adam, și lipsirea de slava lui Dumnezeu (Rom. 3, 23; 5, 10 sq; Ioan 3, 6; Gal. 3, 22; Psalm 50, 7) nu are nici un martor sau apărător dintre Sfinții Părinți.

Față de cele prezentate, se impune din partea Conducerii Bisericii Ortodoxe Române editarea unei noi ediții a Sfintei Scripturi, cu traducerea corectă, ortodoxă, a Protoevangheliei, după textul original ebraic și al Septuagintei, așa cum am avut de la început în Biserica Ortodoxă Română, începând cu **Palia de la Orăștie** (1581—1582) și până la ediția Sfintei Scripturi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 1914.²

2. A se vedea și articolul nostru, **Palia de la Orăștie (1581—1582), Patru secole de tipărire**, în „Glasul Bisericii“, an. XLI, 1982; nr. 7—8, p. 536—550, cu mențiunile de la p. 546—547.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL MEDIAȘ

Parohia: Buia

Termen de concurs: 15.III. — 1.IV.1997:

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adevăruri cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numărului.

† ANTONIE

Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Semnalăm... Semnalăm...

● Fundația Culturală Română publică la Cluj-Napoca (1996, 203 p.) o carte valoroasă, în colecția „Bibliotheca Rerum Transylvanicae, XII: ETHNIE ET CONFESSION EN TRANSYLVANIE (du XIII-e au XIX-e siècle). Autorii sunt: Nicolae Bocșan, Ioan Lumperdean și Ioan-Aurel Pop.

Cităm pentru a solicita interesul cititorilor: „Prin confesiunea lor ortodoxă, cneji apărau individualitatea etnică a poporului lor, se distingeau de alții, de străini și se solidarizau cu țările române independente“ care erau ortodoxe. De altfel se arată că voievozii și cneji din Transilvania și Maramureș, ortodocși, au întemeiat Țările române libere.

Cine spune toate acestea? — Istoricul maghiar Stiligyi S., într-o carte tipărită la Pesta în 1866, p. 122 (vezi titlul și alte amănunte în cartea celor trei autori pe care o semnalăm, la p. 27).

Un capitol întreg e dedicat uniției din anii 1700. Notăm doar câteva idei: unirea cu Roma a însemnat supunerea unei părți a românilor „unei ierarhii bisericești străine care nu avea nimic a face cu interesele fundamentale ale națiunii române“ (p. 68). Uniții au fost supuși arhiepiscopiei catolice din Esztergom (Ungaria) și un teolog ieziuit străin a fost impus în coasta episcopilor uniți români. Maramureșenii uniți au fost supuși episcopiei de la Munkács și toți uniții au fost împiedicați să mai aibă relații cu frații lor români din Moldova și Valahia (p. 68). Cartea ar trebui publicată și în limba română.

Nouă ni se aduc atâtea acuzații nedrepte, încât niște clarificări istorice obiective vor fi la un moment dat absolut necesare, dacă frații din strana cealaltă nu se potolesc. Materialul abundă și e de o tristețe și cruzime care ar putea stârni multe reacții dacă ofensiva antiortodoxă nu încetează.

De curând Sf. Sinod a făcut un **Apel la reconciliere** (martie 1997). Ar fi bine să aibă un răsunet binevoitor și din partea unită.

● Cu privire la relațiile româno-maghiare din primele 15 secole scrie o carte bine documentată Ioan-Aurel Pop: ROMANIANS AND HUNGARIANS FROM THE 9th to the 14th CENTURY cu subtitlul: „The genesis of the Transylvanian Medieval State“, (Fundația culturală Română, Cluj-Napoca, 1996, 256 p.). În traducere: **Românii și Ungurii din secolul 9 până în secolul 14. Geneza statului medieval transilvan.** Aceasta a apărut și în românește, în aceeași colecție și tot la Cluj-Napoca în 1996.

E o carte bine documentată, obiectivă, lămuritoare, absolut necesară.

O recomandăm tuturor celor care au la inimă problema Transilvaniei.

● TRANSYLVANIAN REVIEW (vol. V, nr. 1, Primăvara 1996) e o revistă de mare ținută științifică, condusă de prof. Liviu Maior și prof. Ioan-Aurel Pop, cu studii în engleză și franceză. Remarcăm printre autori: Ovidiu Bârlea, Joby Patterson, Tiberiu Graur, Tudor Sălăgean, Romulus Vuia, Andrei Marga, Alexandru Ghișă, căruia îi mulțumesc pentru trimiterea revistei, apoi Dan Prodan, Aurel Răduțiu, Florin Olteanu, Ioan Aurel Pop ș.a.

Bună revistă!

● Un număr masiv, 424 p., special al revistei MANUSCRIPTUM (1—4, 1995) este dedicat lui Nichifor Crainic. Unii detractori care începuseră să-l vadă doar prin prisma unor nefericiri din închisorile comuniste, își vor reconsidera desigur opiniile față de acest mare român, teolog, poet, ziarist, eseist, de puțină lume culturală egalat între cele două războaie mondiale.

Volumul cuprinde doar parte din corespondența sa cu scriitori, câteva articole, aforisme, opinii ale altora despre el. În orice caz, e o fereastră largă și necesară, deschisă spre activitatea culturală și spirituală a acestui om mare. Are și un bogat material iconografic.

● La Chișinău, în Mitropolia Basarabiei condusă de I.P.S. Petru continuă să apară vechea revistă bisericească „Luminătorul“, publicată de „Asociația culturală și bisericească „Mitropolitul Varlaam“ și de Mitropolie sub redacția p. c. magistrului în teologie protoiereu Petru Buburuz.

Printre altele Dr. Gheorghe Cișeș, absolvent al Seminarului Teologic din Chișinău (1944), își aduce aminte de profesorii Seminarului de altă dată, într-un articol intitulat: CEI CE NE-AU FOST DASCALI CÂNDVA... (nr. 5, 1996, p. 32—39). L-am citit cu nostalgie. Mulți au fost și dascălii mei, precum Serghei Bejan, Nicolae Timuș, Dumitru Luca, Gheorghe Rașcu, Hristea Dăscălescu, Vasile Cojocaru, Dumitru Cărașu, Victor Mateevici, fratele poetului Alexe Mateevici și alții.

Revista mai publică fragmente din memoriile marelui istoric Avva Mihail (Preotul Paul Mihail), în pelerinaj la Muntele Athos prin anii 1930—1931.

Felicităm Mitropolia Basarabiei și pe Părintele Buburuz care a reaprins și ține vie lumina acestei candelă basarabene românești, care este „Luminătorul“.

● Suntem în post. E perioadă de înfrânare și spovedanie. O regulă elementară cere să ne spovedim numai pe noi. Nu și pe alții. Când îi spovedim pe alții seamănă a păra, a denunța, a „demascare“ ca la Pitești. Asta fie că ne spovedim la preot, fie că o facem public, în presă, mass-media etc.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălțat

Abonamentul pe un an: 10.000 lei. Cont. nr. 45.10.409.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.